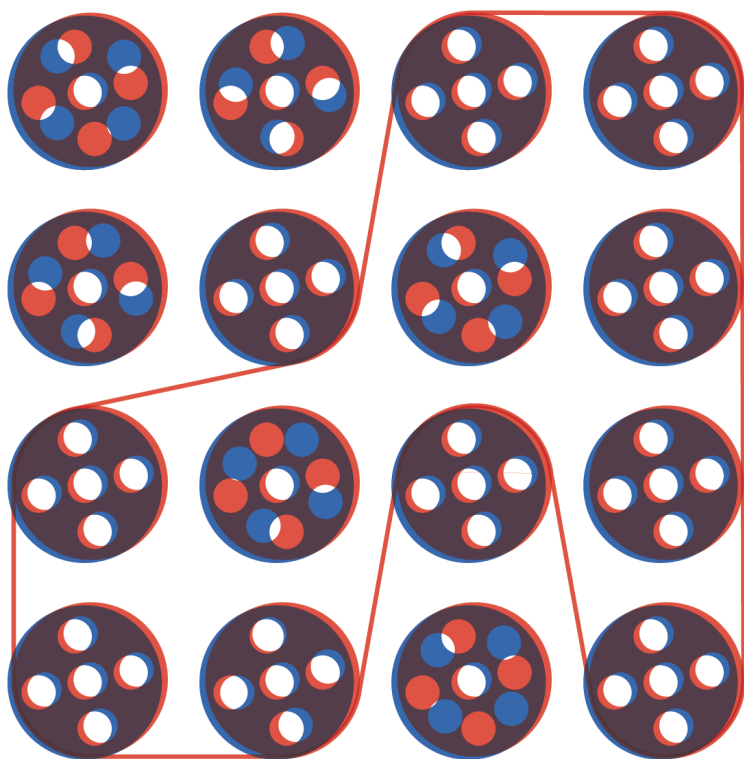

SMJERNICE ZA JAVNE POLITIKE:

UNAPREĐENJE POLICY I ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA DRUŠTVENO-KULTURNE CENTRE

IMPRESSUM

AUTORICA: dr. sc. Ana Žuvela, Institut za razvoj i međunarodne odnose

ANALIZA DRUŠTVENOG UTJECAJA SMJERNICE: Stjepan Mikec

UREDILE: Ana Abramović, Tatjana Vukadinović

LEKTURA I KOREKTURA: Tatjana Vukadinović

DIZAJN: Barbara Majnarić

Zagreb, 2023.

*Dokument je nastao u sklopu projekta **Nova javna kultura i prostori društvenosti**. Projekt sufinancira Europska unija iz Europskog socijalnog fonda, u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali. Za više o EU fondovima: www.esf.hr i www.strukturnifondovi.hr*

Nositelj projekta je Savez udruga Klultura. Partneri u projektu su: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Savez udruga Kaoperativa, Platforma Doma mladih, Art radionica Lazareti, Savez udruga Molekula, Savez udruga Rojca, Kurziv - Platforma za pitanja kulture, medija i društva, Savez udruga Operacija grad, Platforma za Društveni centar Čakovec, Drugo more.

Sadržaj smjernica isključiva je odgovornost Saveza udruga Klultura.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

SMJERNICE ZA JAVNE POLITIKE:

UNAPREĐENJE POLICY I ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA DRUŠTVENO-KULTURNE CENTRE

Savez udruga Klultura, Ulica Baruna Trenka 11, 10 000 Zagreb
tel: 01/7898-732, mob: 091/2582-567
www.clubture.org

1	UVOD	1
2	DRUŠTVENO-KULTURNI CENTRI U KULTURNOJ POLITICI	3
3	DRUŠTVENO-KULTURNI CENTRI U HRVATSKOJ	5
	Tablica 1. Pregled DKC-ova na području Hrvatske	7
4	ZAKONODAVNI OKVIR ZA DRUŠTVENO-KULTURNE CENTRE	10
	Tablica 2. Pregled regulativnog okvira za DKC-ove	11
5	NOVI ODGOVORI NA NEZASTUPLJENOST DRUŠTVENO-KULTURNIH CENTARA U POLICY I ZAKONODAVNOM OKVIRU	15
6	SMJERNICE ZA UNAPREĐENJE POLICY I ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA DRUŠTVENO-KULTURNE CENTRE	17
7	PRILOG. Analiza društvenog utjecaja za smjernicu „Unapređenje policy i zakonodavnog okvira za društveno-kulturne centre“	19

Dokument smjernice „Unapređenje policy i zakonodavnog okvira za društveno-kulturne centre“ nastao je u sklopu projekta *Nova javna kultura i prostori društvenosti* te predlaže unapređenje nacionalne i lokalnih javnih politika koje se odnose na javne lokalne infrastrukture za kulturu i društvene aktivnosti.

U procesu izrade smjernica u sklopu projekta *Nova javna kultura i prostori društvenosti* sudjelovali su okupljeni projektni partneri. Smjernice sažimaju znanja prikupljena iz istraživačkih aktivnosti na temelju kojih su osigurana argumentirana i znanstveno utemeljena rješenja za razvoj javnih politika. Rješenjima koja predlažu smjernice nastoji se odgovoriti na detektirane probleme vezane za infrastrukturu za kulturu i društvene aktivnosti te osigurati daljnji razvoj ovog područja. Sustavnu podršku ovoj infrastrukturi je, zbog njenog opsega i važnosti, moguće osigurati jedino kroz javne politike.

Pod „novom javnom kulturom“ podrazumijevamo skup ciljeva kulturne politike koji nije definiran niti institucionalnim oblikom (npr. kazalište) niti umjetničkom disciplinom (npr. glazba), već svojom funkcijom u zajednici. Bitan aspekt *nove javne kulture* čini decentralizirana javna prostorna infrastruktura koja omogućuje širokim slojevima stanovništva pristup kulturnim sadržajima, sudjelovanje u njihovom kreiranju te međudjelovanje kulture i drugih društvenih aktivnosti.

Projekt se nadovezuje na postojeće suradnje organizacija koje su u svojim lokalnim sredinama inicirale proces uspostave društveno-kulturnih centara na temelju sudioničkog upravljanja, a ovime se dodatno učvršćuje postojeća suradnja te širi na druge aktere, nove organizacije civilnog društva, akademsku zajednicu i lokalne kulturne institucije. Kroz raznovrsne kapacitete geografski disperziranih partnera i njihovu povezanost s lokalnim zajednicama i organizacijama civilnog društva osigurava se slojevito promišljanje nove javne kulture i njene važnosti za društveni razvoj. Svrha projekta je stvoriti znanstveno utemeljenu podlogu za reformu kulturne politike koja će unaprijediti okvir za lokalne infrastrukture za kulturu i društvenost te omogućiti decentralizaciju, veću inkluzivnost i dostupnost te razvoj sudioničkog upravljanja.

Ovaj dokument smjernice za uspostavu i nadogradnju okvira javne politike za razvoj kulturnih i društveno-kulturnih centara u skladu je

s dva ključna dokumenta nastala u sklopu projekta *Kulturna politika odozdo – Od dobrih praksi društveno-kulturnih centara do održivog okvira za sudioničko upravljanje* kao prilog kvalitetnijem *policy* i zakonodavnom okviru: *Kodeksom dobre prakse uspostave i funkcioniranja civilno-javnog partnerstva* te nacrtom *Zakona o kulturnim centrima*.

2 DRUŠTVENO-KULTURNI CENTRI U KULTURNOJ POLITICI

U posljednjih nekoliko desetljeća, u europskom i hrvatskom okruženju stvaraju se novi modeli kulturnih centara koje iniciraju organizacije civilnog društva, rezultat su potreba zajednice te su ovisni o kontekstu u kojem djeluju, uvjetovani su situacijama, potrebama i zahtjevima iz neposrednog lokalnog okruženja. Novi oblici kulturnih centara se u Hrvatskoj nazivaju društveno-kulturnim centrima kako bi otvorili što širi okvir za prihvaćanje društvenih i kulturnih aktivnosti, sadržaja i aktera koji čine pojedinačne centre. Osnovno načelo tih centara je da su tipološki prepoznatljiviji prema civilno-javnim partnerstvima koja se uvode u model upravljanja, planiranja i programiranja. Za razliku od kulturnih centara koji funkcioniraju kao javne ustanove u kulturi, što znači da imaju jednog osnivača koji zadržava sve upravljačke ovlasti, društveno-kulturni centri nastaju na inicijativu aktera civilnog društva „odozdo“ i zagovaraju dijeljenje ovlasti u upravljanju s javnim akterima.

Civilni akteri mogu biti organizacije koje pripadaju nevladinim, izvaninstitucionalnim oblicima organizacija (udruge i savezi udruga, umjetničke organizacije itd.), dok su javni partneri oni koji imaju statusno javni mandat (lokalne i regionalne samouprave, javne ustanove, javna trgovačka društva, javne zaklade itd.). Svrha partnerstva je udruživanje i zajedničko dijeljenje prava i odgovornosti javnih i civilnih partnera oko upravljanja javnim resursima prilikom uspostave i razvoja društveno-kulturnog centra. U tom partnerstvu javni partneri osiguravaju dio materijalnih uvjeta (prostor, sredstva za hladni pogon, održavanje infrastrukture i slično), dok civilni partneri osiguravaju nematerijalne uvjete (program, korisnike, suradnje, umrežavanja itd.), ali i pokrivaju materijalne troškove koji se tiču programa, istraživanja i razvoja, ulaganja u rad sa zajednicom itd. Unatoč razlikama u ulogama koje imaju te različitim kvantitativnim i kvalitativnim vrijednostima koje proizvode, obje strane igraju važnu ulogu u partnerskom odnosu.

Razvoj društveno-kulturnih centara temeljenih na demokratskim inovacijama u upravljanju postavlja zahtjevna pitanja za kulturnu politiku koja nema adekvatnog odgovora za javne kulturne centre, a kamoli za nove institucijske formate koji predstavljaju ozbiljne izazove za upravljanje u kulturi. Postavljanje ravnopravnog partnerstva između vladinih i nevladinih

tijela i organizacija, odnosno između civilnih i javnih aktera kao osovine zajedničkog raspolaganja javnim resursima u kulturi i dijeljenja ovlasti i odgovornosti u planiranju i upravljanju primjenjuje se u mnogim dijelovima Europe i svijeta koji su u potrazi za nužnim transformacijama institucionalnih oblika općenito, pa tako i u kulturi. Sudjelovanje, raznolikost, uključivanje i dostupnost neki su od glavnih koncepata i prioriteta suvremenih kulturnih politika, a njihovu izravnu primjenu nalazimo i u društveno-kulturnim centrima. Međutim, u hrvatskom kontekstu, ključan problem njihovog razvoja predstavlja nespremnost javnih partnera da prepoznaju i sistemski podrže ove demokratske inovacije u sustavu upravljanja u kulturi. Nedostatan legislativni okvir dodatno usložnjava njihov razvoj. „Povuci-potegni“ pristup u pregovaranju oko potencijalnih partnerstava nije svojstven samo društveno-kulturnim centrima, niti je samo svojstven (post)tranzicijskom okruženju. No, intenzivno kronično nepovjerenje javnog sektora prema nevladinom sektoru, a posebno onih političkih aktera koji rukovode javnim resursima i postavljaju legislativni okvir, karakteristično je za zemlje nižeg stupnja razvijenosti demokratskih vrijednosti.

3 DRUŠTVENO-KULTURNI CENTRI U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj trenutno postoji jedan društveno-kulturni centar uspostavljen prema modelu civilno-javnog partnerstva - Pogon - Dom nezavisne kulture u Zagrebu. U ostatku Hrvatske djeluje više društveno-kulturnih centara koji imaju različiti stupanj razvoja civilno-javnog partnerstva, okupljaju različiti broj organizacija, koriste prostore različitog opsega i stupnja adaptiranosti i uređenosti i sveukupno različito funkcioniraju, u skladu s potrebama i specifičnostima sredine u kojoj su uspostavljeni. Dakako, razvoj društveno-kulturnih centara usko je povezan s ostalim indikatorima razvoja pojedine sredine, stoga ne čudi da se jedini etablirani primjer nalazi u glavnom gradu zemlje, gradu s najviše stanovnika, najvećom kulturnom infrastrukturom, najvećom koncentracijom aktera koji imaju kapacitet za poticanje i provođenje promjena itd. Inicijative možemo podijeliti na dvije skupine - one koje postoje već duži period vremena, poput primjera u Čakovcu, Dubrovniku, Karlovcu, Splitu, Rijeci, Puli, Zagrebu i one nedavno aktivirane uslijed provedbe programa Europskog socijalnog fonda (ESF). Naime, u hrvatskoj je kulturnoj politici jedan od važnijih dokumenata koji se odnosio na sudioničke oblike upravljanja u kulturi bila objava Poziva na dostavu projektnih prijedloga „Kultura u centru - potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi“ u sklopu ESF-a kada je podržano ukupno 34 projekta¹. To je ujedno bilo i prvi put da se nakon *Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.* u službenoj dokumentaciji državne uprave nadležne za kulturu barata pojmovima društveno-kulturni centar, civilno-javno partnerstvo i sudioničko upravljanje i to definiranim na način kako su godinama zagovarale organizacije civilnog društva koje su radile na uspostavi i razvoju društveno-kulturnih centara temeljenih na civilno-javnom partnerstvu.

Dio tih aktera se 2020. godine uključio u nacionalnu Mrežu društveno-kulturnih centara (DKC-HR) koju su osnovale organizacije iz cijele

¹ Unutar programa "Kultura u centru" ukupno su financirana 34 projekta za financiranje uspostave i/ili daljnjeg razvoja modela sudioničkog upravljanja u kulturi (skupina A) te razvoja suradnje i umrežavanja u području sudioničkog upravljanja u kulturi (skupina B). Kroz skupinu A je podržano 17 projekata čiji su prijavitelji u većem broju bile organizacije civilnog društva: 7 saveza iz Splita, Karlovca, Zagreba, Pule, Čakovca, Zadra i Koprivnice te 8 udruga koje su aktivnosti provodile u Rijeci, Zagrebu, Osijeku, Labinu, Slavonskom Brodu, Dubrovniku te Svetom Filipu i Jakovu. Kroz skupinu B je podržano 7 projekata čiji su prijavitelji u većem broju (10) bile javne ustanove iz Slavonskog Broda, Šibenika (2), Rijeke, Zagreba, Petrinje, Šolte, Krapine, Kutine i Vukovara. Projekte je u skupini B provodilo 7 organizacija civilnog društva: jedan nacionalni savez te udruge iz Zagreba (3), Pule (1), Varaždina (1) i Hvara (1).

Hrvatske s iskustvom formiranja i zagovaranja razvoja različitih modela civilno-javnih partnerstava u svojim lokalnim zajednicama. DKC-HR je novi nacionalni akter koji značajno doprinosi zagovaranju za kvalitetniju poziciju društveno-kulturnih centara u sustavu kulture kroz izradu kvalitetnog i poticajnog okvira za djelovanje i razvoj kulturnih centara i drugih prostora kulturno-umjetničkog i društvenog života.

Danas u Hrvatskoj djeluje 14 društveno-kulturnih centara. Iz Tablice 1 je vidljivo da se DKC-ovi nalaze u različitim mjestima na teritoriju Republike Hrvatske koja variraju po stupnju razvijenosti, veličini mjesta i prometnoj povezanosti. U tom smislu DKC-ove se ne može tumačiti kroz prizmu urbanog razvoja i/ili kao posljedicu veličine kulturnog sektora, civilnih aktera u kulturi, intenzivnih društvenih kretanja, promjena, migracija i drugih parametara. Postojanje DKC-ova vezano je za prostor i partnerski odnos organizacija civilnog društva i vlasnika prostora koji su u svim primjerima jedinice lokalne (samo)uprave. Iz naziva DKC-ova i kratkih opisa statusa čita se da su DKC-ovi raznorodni po fokusu djelovanja, po broju i profilu uključenih civilnih aktera kao i po tipologiji prostora koji se koristi i načinima kako se koriste. Također se razlikuju ugovoreni i dogovoreni aranžmani upravljanja i upotrebe prostora te realizacije aktivnosti. Iz toga je vidljivo da se na djelovanje DKC-ova odnose propisi iz različitih područja javnih politika.

Tablica 1. Pregled DKC-ova na području Hrvatske²

GRAD	CIVILNI AKTERI	PROSTOR	OPIS STATUSA
Zagreb	Operacija grad	Pogon	Mješovita javna ustanova (suosnivači: Operacija grad i Grad Zagreb)
Rijeka	Savez udruga Molekula	Filodrammatica /Palach	Grad Rijeka ustupio dio prostora Filodrammatice na korištenje te klub Palach kojim Molekula suupravlja sa Studentskim kulturnim centrom
Pula	Savez udruga Rojca	Društveni centar (DC) Rojc	Društvenim centrom Rojc upravlja Koordinacija sastavljena od jednakog broja predstavnika Saveza udruga Rojca i Grada Pule, a njihove odluka potvrđuje Grad
Karlovac	Savez udruga KAoperativa	Hrvatski dom (HD)	Mala scena Hrvatskog doma i Urbani park ispred HD dani na upravljanje i korištenje Savezu na određeno vrijeme, a Grad pokriva troškove javne infrastrukture
Split	Platforma Doma mladih	Dom mladih	Domom mladih upravlja gradska ustanova Multimedijalni kulturni centar, a korisnici prostora su u većem broju organizirani u udruhu Platforma Doma mladih

² Podaci su prikupljeni u sklopu aktivnosti mapiranja provedenih do travnja 2021. godine na projektu Nova javna kultura i prostori društvenosti.

Dubrovnik	Art radionica Lazareti (ARL) u sklopu neformalne Platforme za Lazarete	Lazareti (3 lađe spomeničkog kompleksa)	ARL ima potpisan ugovor s Gradom do 2025. za korištenje 3 lađe Lazareta koje koristi i kojima upravlja zajedno s još 3 organizacije civilnog društva
Koprivnica	Forum udruga nezavisne kulture FUNK	Kulturni centar (KC) Funk	FUNK koristi prostore bivše vojarne kao prostore kluba bez naknade, odnosno naknada se prebija s ulaganjima Saveza u prostor
Hvar	Savez PlatFORma Hvar	Fabrika 35	PlatFORma Hvar ima potpisan trogodišnji ugovor za korištenje prostora, Grad osigurava troškove infrastrukture
Labin	Labin Art Express (LAE)	Lamparna	Gradski prostor Lamparne LAE koristi kao klub, društveni centar i izložbeni prostor
Sveti Filip i Jakov	Platforma za Kino (neformalna inicijativa organizacija civilnog društva i pojedinaca)	DKC Kino	Platforma za Kino koristi prostor bez naknade, a odluke o upravljanju donose se u koordinaciji s Općinom
Varaždin	Udruga mladih V.U.K	P4 - centar za mlade i nezavisnu kulturu	V.U.K. upravlja programom u zgradi, svaka organizacija koja koristi urede u P4 ima posebno sklopljen ugovor s Gradom koji je preuzeo troškove održavanja zgrade

Šibenik	Mladi u EU (+Šibenska udruga mladih Š.U.M, Ardura, FORCA 08, Savjet mladih grada Šibenika)	NARAnčasta zgrada	Zgrada u vlasništvu grada koju udruge mladih i za mlade koriste kao uredske i radioničke prostore, potpisani ugovori s korisnicama prostora
Sv. Juraj na Bregu	Platforma za Društveni centar Čakovec	Kreativno edukativni centar Murai	Prostor u javnom vlasništvu čijim dijelom programski upravlja Platforma za društveni centar Čakovec u sklopu višegodišnjeg projekta
Lastovo	Udruga za promicanje kulture i umjetnosti Dobre Dobričević	Društveni centar Lastovo	Društveni centar Lastovo pokrenut je u sklopu projekta financiranog kroz ESF poziv Prostori sudjelovanja

4 ZAKONODAVNI OKVIR ZA DRUŠTVENO-KULTURNE CENTRE

Opći propisi iz područja kulture prva su i glavna stepenica na putu ka uspostavi i daljnjem funkcioniranju društveno-kulturnih centara. No, društveno-kulturni centri obuhvaćaju djelovanje i načine funkcioniranja koji se granaju kroz niz drugih javnih politika i zakonskih propisa. U Tablici 2 nalazi se pregled ključnih područja javnih politika relevantnih za društveno-kulturne centre, s pratećim propisima, razinama donošenja odluka te elementima koji se iz toga deriviraju za uspostavu, rad i razvoj društveno-kulturnih centara. U tablici su istaknuti i podcrtani oni propisi koji imaju neposredan utjecaj na uspostavu, rad i razvoj kulturnih i društveno-kulturnih centara. Pored ovdje istaknutih i analiziranih propisa, postoji niz drugih zakonskih akata koji imaju posredan utjecaj na djelovanje DKC-ova, ovisno o svakom partikularnom slučaju.

Tablica 2. Pregled regulativnog okvira za DKC-ove

JAVNA POLITIKA	AKTI	RAZINE DONOŠENJA ODLUKA	ELEMENT ZA DRUŠTVENO-KULTURNE CENTRE
JAVNA UPRAVA I PRAVOSUĐE	Ustav Republike Hrvatske Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi Zakon o udrugama Zakon o ustanovama Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Zakon o zakladama i fondacijama	Nacionalna Regionalna Lokalna	Pravo na kulturu Pravni status Uvjeti rada Upravljanje Pravo na prostor i korištenje prostora

KULTURA	Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi Zakon o Zakladi "Kultura nova" Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva	Lokalna Regionalna Nacionalna	Pravni status Uvjeti rada Upravljanje Ustroj Financiranje Programske aktivnosti Korištenje prostora
OBRAZOVANJE	Zakon o obrazovanju odraslih Zakon o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama Zakon o pučkim otvorenim učilištima	Regionalna Lokalna	Programske aktivnosti
PROSTORNO UREĐENJE	Zakon o prostornom uređenju	Regionalna Lokalna	Korištenje prostora Alociranje javne društvene namjene za objekte

KOMUNALNO GOSPODARSTVO	Zakon o komunalnom gospodarstvu	Lokalna	Održavanje građevina javne namjene Održavanje javnih površina
SOCIJALNA POLITIKA	Zakon o radu	Nacionalna	Uvjeti rada
MEĐUNARODNA SURADNJA, REGIONALNI RAZVOJ I EU FONDOVI	Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske	Nacionalna Regionalna Lokalna	Financiranje Programske aktivnosti

Međutim, uzimajući u obzir da niti jedan od postojećih propisa ne adresira i ne definira sve aspekte relevantne i presudne za uspostavljanje i razvoj društveno-kulturnih centara, način upravljanja, donošenja odluka i slično. Iz tih razloga, umjesto izmjena i dopuna više različitih propisa, mreža DKC-HR zagovara stvaranje normativnog okvira kroz usvajanje novog zakona koji bi regulirao isključivo kulturne centre i društveno-kulturne centre i na njih se primjenjivao. Taj bi propis bio u obuhvatu propisa iz područja kulturne politike. Ako donošenje novog propisa nije moguće, onda bi svakako valjalo razmotriti intervencije u postojeći normativni okvir te na temelju specifičnosti svih odredbi odrediti u kojim su propisima potrebne izmjene i dopune.

Izmjene i dopune bi prije svega zahvatile Zakon o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22) te Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (NN 83/22)³ koji se primjenjuju na rad i upravljanje kulturnih centara. Drugim riječima, kulturni centri nisu bili eksplicitno zastupljeni u regulativnom okviru kulturne politike. Međutim, kao posljedica zagovaranja mreže DKC-HR i predstavnika kulturnih centara, kulturni centri su po prvi put uključeni u zakonski okvir u kulturi na eksplicitan način, pa tako stavak 4. članka 35. recentno donesenog Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi eksplicira centre za kulturu kao ustanove čije se osnivanje, ustrojstvo, upravljanje i rad

³ Prije usvajanja Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi na rad kulturnih centara odnosile su se odredbe Zakona o upravljanju javnim ustanovama u kulturi (NN 96/01, 98/19).

regulira predloženim zakonom ukoliko nije uređeno posebnim zakonima i u kojem se artikulira djelatnost centara za kulturu. Stavak 5. istog članka normira djelatnost kulturnih centara koja obuhvaća kulturno-umjetničku produkciju (pripremu i organizaciju te javno izvođenje, prikazivanje i predstavljanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva), obrazovne aktivnosti (organizaciju kulturno-umjetničke poduke, edukativne aktivnosti i radionice, tribine, predavanja, konferencije i stručne skupove) te aktivnosti koje razvijaju odnos sa zajednicom (aktivnosti i manifestacije usmjerene na povećanje dostupnosti, pristupa i sudjelovanja u kulturi, raznolikosti kulturnog sadržaja te suradnje s organizacijama civilnoga društva). Nove zakonske propozicije za kulturne centre nemaju reformsku kvalitetu niti poticajni karakter, ali su konačno otvorene mogućnosti pozicioniranja i prepoznavanja kulturnih centara kao jednog od mogućih oblika javnih ustanova u kulturi, kalibracije njihovog opsega djelovanja te odnosa s društvenim okolišem u kojemu su, atipično, izravno navedene organizacije civilnog društva.

Za djelovanje DKC-a, poglavito za segmente upravljanja i programiranja, Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi donio je novost u vidu mogućnosti dodjele prostora za rad. Ta mogućnost podrazumijeva da tijelo državne uprave koje je nadležno za upravljanje javnim nekretninama može Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske dati na upravljanje nekretninu koje Ministarstvo daje u zakup „fizičkim i pravnim osobama koje djeluju u području kulture za potrebe kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, produkcije, distribucije, edukacije i sudjelovanja u kulturi, za čuvanje građe koja ima status kulturnog dobra te kada obavljaju djelatnost koja je od interesa za Republiku Hrvatsku prema posebnim propisima“⁴. Ista mogućnost dodjele prostora je propisana i za izvršno tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje može ne samo dati javni prostorni resurs u zakup, nego može „i neposrednom pogodbom nekretninu i prostor za rad u njezinu vlasništvu dodijeliti u zakup pravnoj osobi čija je djelatnost od posebnog interesa za kulturni razvitak jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave“⁵.

Zakon također propisuje da se proračunska sredstva iz javnih potreba u

⁴ Preuzeto s mrežnog izvora https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_83_1245.html (24. 1. 2023.).

⁵ Preuzeto s mrežnog izvora https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_83_1245.html (24. 1. 2023.).

kulturi mogu dodijeliti akterima koje nisu osnovala javna tijela, a ta se sredstava mogu trošiti na plaće, autorske i umjetničke honorare, naknade za rad, nabavu građe, programe i projekte, materijalne izdatke, mobilnost i međunarodnu suradnju, usavršavanje djelatnika i suradnika, zaštitu građe, investicije i investicijsko održavanje, kao i na druge troškove ako su predviđeni kriterijima pojedinog javnog poziva⁶.

Pitanje prostora i sredstava za rad je ključno za društveno-kulturne centre kao nove oblike kulturnih centara koji se temelje na mješovitim i hibridnim modelima upravljanja, ali je prostor ključan resurs i za kulturne centre kojima su javna tijela osnivači temeljem čega koriste javnu prostornu infrastrukturu.

5 NOVI ODGOVORI NA NEZASTUPLJENOST DRUŠTVENO-KULTURNIH CENTARA U POLICY I ZAKONODAVNOM OKVIRU

Inicijative i Mreža društveno-kulturnih centara imaju za cilj stvaranje nedvosmislenog i jasnog normativnog okvira koji će omogućiti (dovoljno) jednostavnu uspostavu društveno-kulturnog centra na temeljima civilno-javnog partnerstva i osigurati legalne uvjete za njihov razvoj. No, samoorganiziranje i zagovaranje organizacija civilnog društva za uspostavu javnopolitičkog okvira za nove oblike kulturnih centara kontinuirano potiče diskusiju oko pitanja kulturnih centara, bili oni tradicionalni ili novi oblici, ali i oko upravljanja javnim resursima i ustanovama u kulturi općenito.

Objavom *Pregleda kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj* u rujnu 2022. godine, društveno-kulturni centri te "novi kulturni centri" dobivaju svoje mjesto u narativu kulturne politike, ali ne i u njenom sustavu podrške. "Novi kulturni centri" i infrastruktura kulture i društvenosti bivaju prepoznati na razini sveobuhvatne analize stanja Republike Hrvatske, međutim smjer javnih politika koji posljednjih godina izrađuje Ministarstvo kulture i medija nije usklađen s provedenim analizama.

Kao odgovor na neadekvatne okvire za rad i razvoj DKC-ova, tijekom 2022. godine izrađena su dva dokumenta koja se ciljano bave pitanjima operativne i regulativne artikulacije kulturnih centara, odnosno DKC-ova – *Kodeks dobre prakse uspostave i funkcioniranja civilno-javnog partnerstva* i nacrt *Zakona o kulturnim centrima*. Kodeks je nastao kao rezultat dugogodišnjih napora aktera društveno-kulturnih centara da se razvije institucionalna inovacija u upravljanju kulturnom infrastrukturuom, koja će osigurati aktivno sudjelovanje u upravljanju svima onima koji su uključeni u stvaranje, programiranje i razvoj sadržaja koji se realizira u prostoru. Glavni ciljevi izrade i diseminacije Kodeksa bili su akterima civilnog i javnog sektora dati smjernice za uspostavu civilno-javnog partnerstva, preporuke za ustrojstvo i upravljačke procese te preporuke mjera koje osiguravaju transparentnost i etičnost rada. Kodeks su izradili suradnici u civilnim organizacijama u kulturi koje imaju dokazano iskustvo rada na održavanju DKC-ova, ali i u zagovaranju promjena i nadogradnje kulturne politike na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Nacrt Zakona o kulturnim centrima nastaje u suradnji kulturnih teoretičara,

⁶ Preuzeto s mrežnog izvora https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_83_1245.html (24. 1. 2023.).

radnika i istraživača, također na inicijativu civilnih organizacija u kulturi koje se bave razvojem kulturne (javne) infrastrukture. Zakon predstavlja pokušaj sistematizacije aktera koji djeluju unutar kulturnog sustava (kulturni centri, društveno-kulturni centri, prostori kulturno-umjetničkog stvaralaštva) kako bi se time stvorila osnova za sustavnu podršku onima koji već dugi niz godina doprinose razvoju i promociji kvalitetne i progresivne kulturne politike, ali ostaju nevidljivi u njenu sustavu.

6

SMJERNICE ZA UNAPREĐENJE POLICY I ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA DRUŠTVENO- KULTURNE CENTRE

1

STVORITI POTICAJNO NORMATIVNO OKRUŽENJE ZA RAZVOJ DRUŠTVENO-KULTURNIH CENTARA

- Izmijeniti i dopuniti postojeće propise ili usvojiti novi Zakon o kulturnim centrima kako bi se stvorila legislativna podloga za održivi razvoj društveno-kulturnih centara;
- Primijeniti odredbe propisa kojima se osigurava održivi razvoj društveno-kulturnih centara;
- Prilagoditi postojeće prakse društveno-kulturnih centara u skladu s novim zakonskim odredbama.

2

PREPOZNATI ULOGU DRUŠTVENO-KULTURNIH CENTARA KAO VITALNIH STUPOVA KULTURNOG, UMJETNIČKOG I DRUŠTVENOG ŽIVOTA LOKALNE ZAJEDNICE

- Društveno-kulturne centre uključiti u Nacionalni plan razvoja kulture i medija kao vitalne stupove kulturnog, umjetničkog i društvenog života lokalne zajednice;
- Društveno-kulturne centre uključiti u sve strateške planove gradova u kojima se razvijaju ili zagovaraju neki oblici civilno-javnog partnerstva;
- Povećati medijsku vidljivost i naglasiti važnost koju društveno-kulturni centri imaju za demokratske inovacije te uključivi i održivi razvoj lokalne sredine.

3

UNAPRIJEDITI INSTITUCIONALNI STATUS DRUŠTVENO-KULTURNIH CENTARA NA NACIONALNOJ RAZINI.

- Osigurati sredstva kroz posebne linije financiranja za

institucionalni razvoj društveno-kulturnih centara na lokalnim razinama;

- Razviti infrastrukturne projekte adaptacije, obnove, uređenja i tehničkog opremanja društveno-kulturnih centara;
- Povećati sredstva za kulturno-umjetničke programe društveno-kulturnih centara u okviru javnih poziva za financiranje javnih potreba u kulturi na državnoj i gradskim razinama te društveno-kulturne centre navesti kao prioritete tih javnih poziva.

4 JAČATI KAPACITETE CIVILNIH I JAVNIH AKTERA ZA CIVILNO-JAVNA PARTNERSTVA

- Provoditi edukacije za podizanje kapaciteta civilnih i javnih aktera za sudioničko upravljanje;
- Omogućiti programe razmjene i prijenosa znanja između iskusnijih društveno-kulturnih centara i novih inicijativa za društveno-kulturne centre;
- Organizirati studijske boravke za predstavnike civilnih i javnih partnera u institucijama i gradovima koji primjenjuju sudioničko upravljanje u kulturi;

7

PRILOG. Analiza društvenog utjecaja za smjernicu „Unapređenje policy i zakonodavnog okvira za društveno-kulturne centre“

Uvod

Ovaj prilog predstavlja prognozu društvenog utjecaja smjernica za javne politike za društveno-kulturne centre (DKC-ove) i kulturne centre u Hrvatskoj koje su izrađene na projektu *Nova javna kultura i prostori društvenosti*.

Metode

Prognoza utjecaja donesenih smjernica rađena je po normama globalnog foruma Impact Management Project koje obuhvaćaju dimenzije utjecaja koje odgovaraju na pitanja što je utjecaj, tko ga doživljava, dubina/stupanj utjecaja i koji su rizici da se utjecaj ne ostvari⁷.

Ova analiza pokušava odgovoriti na pitanje: **Kakav bi društveni utjecaj imala implementacija predloženih smjernica za poboljšanje javnih politika za društveno-kulturne centre i kulturne centre?**

Specifična pitanja analize:

1. Kako će implementacija smjernica utjecati na DKC-ove (i povezane dionike)?
2. U kojoj mjeri će implementacija smjernica utjecati na DKC-ove?
3. Koji bi dodatni čimbenici (koji nisu predloženi smjernicama) pozitivno utjecali na DKC-ove?

Prognoza utjecaja kojom se ovdje bavimo, a događa se nakon hipotetske implementacije smjernica, ima puno pretpostavki. Zato u analizi nismo mogli baratati egzaktnim podacima, pogotovo o dubini/stupnju utjecaja gdje je najčešće korišten opseg – broj ljudi ili organizacija koje će doživjeti utjecaj.

Istraživanje je provedeno u razdoblju od siječnja do travnja 2023. godine. Metode istraživanja su uključivale:

⁷ Preuzeto s mrežnog izvora: <https://impactfrontiers.org/norms/>

- **Sekundarni podaci.** Koristile su se smjernice za javne politike izrađene na ovom projektu, druga istraživanja i dostupni podaci sa svrhom mapiranja potencijalnog utjecaja na DKC-ove, kulturne centre i na druge identificirane dionike te sa svrhom kvantificiranja/mjerenja nekih indikatora utjecaja.
- Provedena je **online anketa.** Ciljana populacija su bili DKC-ovi u Hrvatskoj u „užem smislu“, oni koji rade ili planiraju raditi po principu civilno-javnog partnerstva i sudioničkog upravljanja (N=15). Uzorak je bio n = 6 DKC-ova. U anketu su uključene i 3 organizacije civilnog društva(OCD)koje ne ulaze u definiciju DKC-a, no upravljaju prostorima i kulturnim i društvenim programom. Anketa je sadržavala otvorena pitanja kako bi se proširio opseg područja utjecaja koji nije bio mapiran do provedbe ankete te kako bi se produbilo razumijevanje društvenog utjecaja.

Provedene su **konzultacije i diskusije** s akterima projekta *Nova javna kultura i prostori društvenosti* – istraživačima, DKC-ovima i operativnim timom projekta.

Dionici koji će doživjeti utjecaj smjernica

U procjeni su obuhvaćeni dionici za koje smatramo da će osjetiti najveći, najčešće direktni utjecaj predloženih smjernica za javne politike. Nisu uključene skupine na koje bi promjena politika imala indirektni utjecaj u lancu promjena, npr. obitelji aktera u kulturi i skupine na koje ti akteri djeluju van sektora kulture, poslovni sektor u zajednicama koje će doživjeti promjene, druge lokalne i regionalne institucije, ministarstva itd.

Opisano je trenutno stanje dionika. Uključeni su samo oni indikatori koji su nam važni za opseg društvenog utjecaja i indikatori za čije vrijednosti smatramo da će se mijenjati utjecajem politika.

Društveno-kulturni centri i organizacije civilnog društva koje upravljaju prostorima

Na projektu je mapirano 15 organizacija/mreža koje iniciraju procese osnivanja DKC-ova na temelju civilno-javnog partnerstva i sudioničkog upravljanja. Mapirano je dodatnih 59 prostora kojima upravljaju OCD-ovi. U *Pregledu kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj* takvi centri se nazivaju „novim kulturnim centrima“. Prvospomenuti centri se nazivaju „društveno-kulturni centri po modelu civilno-javnog partnerstva“, a ovi drugi „neovisni kulturni centri“ (Celakoski, 2022).

Za potrebe ove analize procijenili smo potencijal za osnivanje novih društveno-kulturnih centara kako bismo odredili potencijalni opseg utjecaja u situaciji implementacije smjernica za kulturne politike. Procjena je da u situaciji dobrog okruženja postoji velika vjerojatnost da se u svakom gradu i općini oformi barem jedan društveno-kulturni centar. Veći gradovi imaju potencijal za više centara, no mnoge općine u kojima nema dovoljne snage OCD-ova za *bottom-up* pristup organiziranja imaju i malu vjerojatnost za osnivanje DKC-a. Procjena je da Hrvatska u situaciji implementacije pozitivnih politika može imati 550 DKC-ova.

Nemamo podatke o veličinama društveno-kulturnih centara. Za potrebe ove analize koristit ćemo procjenu od 980 m² što je medijalna površina istraženih tradicionalnih kulturnih centara.

Istraživanje za potrebe ove analize rađeno je na uzorku od 9 organizacija, od čega je 6 DKC-ova, a 3 su organizacije koje upravljaju prostorom. U upravljanje i rad prostora uključene su od 3 do 21 osoba po prostoru, u prosjeku 9 osoba po prostoru. Organizacija koja upravlja prostorom zapošljava od 1 do 13 osoba, u prosjeku 5 osoba po organizaciji. U uzorku je 25 osoba (>50%) od ukupno 49 zaposleno na određeno vrijeme s tim da čak 6 (67%) od 9 organizacija zapošljava isključivo na određeno. Ukupno 34 zaposlenika (70%) ovih organizacija rade na aktivnostima vezanima uz prostor. Možemo reći da se direktni utjecaj implementacije smjernica na DKC-ove i organizacije koje upravljaju prostorima trenutno odnosi u prosjeku na 9 osoba po DKC-u, odnosno na 5 zaposlenika DKC-a ili organizacije koja upravlja prostorom. Radi se o ukupno 670 osoba od kojih je 370 osoba zaposleno direktno u organizacijama koje upravljaju prostorima.

Istraživanje je pokazalo da 6 od 9 organizacija (67%) tvrdi da plaća u njihovoj organizaciji nije dostatna za troškove života, odnosno osobe koje rade moraju imati dodatne poslove i izvore primanja. Organizacije navode visoku razinu stresa zbog neizvjesnosti, potplaćenosti, požrtvovnosti, niskog standarda života, manjka kadra i teške komunikacije s JLRS-ovima. U prilog ovome idu i druga istraživanja koja navode da je 56% zaposlenika OCD-ova doživjelo sagorijevanje (*burn-out*) u proteklih pet godina (Stec i ostali (2020) prema Juretić, Jakovčić i LORI (2014), 22).

Organizacije nisko procjenjuju svoje znanje u sljedećim područjima (na skali 1-5):

- sudioničko upravljanje i uključivanje zajednice: 3,78
- prikupljanje i diversifikacija sredstava: 3,78

- samofinanciranje DKC-a/organizacije: 2,67

Od drugih tema navode potrebu za jačanjem kapaciteta u sljedećim područjima: zagovaranje, upravljanje organizacijom/menadžment, dugoročno financijsko planiranje, EU fondovi i drugi izvori financiranja, financije, projektno apliciranje, (društveno) poduzetništvo, marketing.

U Hrvatskoj su se DKC-ovi dosad financirali iz:

- lokalnih i državnih proračuna za financiranje javnih ustanova (odnosi se na one DKC-ove koji su registrirani kao ustanove ili surađuju s gradskom ustanovom oko pitanja korištenja prostora – 2 organizacije);
- iz Europskog socijalnog fonda (kroz projekte u sklopu poziva Kultura u centru, Prostori sudjelovanja, Umjetnost i kultura online);
- programa Kreativna Europa (1 organizacija);
- podrški Zaklade "Kultura nova" (11 organizacija).

Organizacije na pitanje "Koliko vam je teško komunicirati s javnošću, osigurati dobru medijsku vidljivost i razumijevanje javnosti o važnosti DKC-ova?" odgovaraju:

- jako teško: 11,1%
- teško: 33,3%
- uspijevamo nešto postići, no moglo bi bolje: 33,3%
- nije toliko teško, mislim da smo dobri u tome: 22,2%
- jako smo uspješni u tome: 0%

Samo 22% organizacija zadovoljno je svojom komunikacijom.

Lokalni umjetnici, radnici u kulturi i OCD-ovi koji organiziraju program u prostoru

DKC-ovi i OCD-ovi koji upravljaju prostorom navode broj od 10 do 300 različitih korisnika (iz skupine koja se odnosi na lokalne umjetnike, radnike u kulturi i OCD-ove koji organiziraju program u prostoru) u zadnjih godinu dana s izuzetkom Doma mladih Split (preko 2 000). Ako izuzmemo Dom mladih Split, prosjek je 81 korisnik po prostoru.

Ispitani navode mlade i neafirmirane umjetnike kao skupinu na koju imaju posebno pozitivan utjecaj.

Prema Registru udruga u Republici Hrvatskoj, u 2019. je 8 573 udruga

upisano u područje kulturnih djelatnosti (Mišković, 2022). Te organizacije možemo smatrati potencijalnim suradnicima različitih modela i jačina veza – od direktnog sudjelovanja u DKC-ovima do povremenih korisnika prostora.

Jedinice lokalne i regionalne samouprave

Hrvatska ima 428 općina, 127 gradova i 20 županija. Kulturni centri i društveno-kulturni centri su uglavnom vezani uz gradove i općine kao institucije. Rijetki su slučajevi kada je uključena županija (npr. Platforma za društveni centar Čakovec imala je partnerstvo s Međimurskom županijom do 2020. godine).

Lokalna zajednica

Lokalnom zajednicom u ovom dokumentu smatramo sve stanovnike koji gravitiraju nekom (društveno-) kulturnom centru te koji direktno ili indirektno utječu na centar ili centar na neki način utječe na njih. Hrvatska ima 3,9 milijuna stanovnika u 127 gradova i 6 617 sela. U selima živi 45% svih stanovnika, a prosječna naseljenost u selima je 360 stanovnika.

Ispitane organizacije (DKC-ovi i OCD-ovi koji upravljaju prostorima) navode prosječan mjesečni posjet od 40 do 1 000 ljudi (prosjek je 460), osim Doma mladih Split s 6 000 posjetitelja mjesečno koji je izuzet iz prosjeka.

Organizacije koje upravljaju prostorima kažu da je iskorištenost prostora od 20 do 85%, u prosjeku 50%.

Kao specifične skupine iz zajednice koju uključuju u svoje programe i na koje imaju utjecaj, organizacije navode ranjive skupine i mlade. Od ranjivih skupina ciljano rade sa ženama tražiteljicama azila ili u statusu izbjeglica, LGBTIQ+ zajednicom, izbjeglicama, migrantima, osobama s invaliditetom, nacionalnim manjinama (najčešće Romima), osobama s teškoćama, učenicima strukovnih srednjih škola, nezaposlenima, osobama starije životne dobi.

Organizacije navode da u prosjeku čak 36% njihovih korisnika pripada ranjivim skupinama. Ranjive skupine su posebno važne u kontekstu utjecaja jer što je skupina marginaliziranija, manje integrirana u društvo, s otežanim pristupom uslugama, to rad s njom ima veći utjecaj.

Kroz razne oblike edukacija u prosjeku je u godinu dana prošlo 105 osoba po organizaciji (50 do 200). Ovaj prosjek ne uključuje Dom mladih Split gdje je bilo uključeno 10 000 osoba.

DKC-ovima/organizacijama za opsežnije i kvalitetnije uključivanje zajednice nedostaju:

- ljudski i finansijski resursi za tu aktivnost;
- prostorni, ljudski i finansijski kapaciteti - ne mogu se provesti svi željeni programi;
- model upravljanja, motiviranost zaposlenika za taj posao.

IZVORI

Celakoski, T. (2022.) „Novi kulturni centri“. U: Matanovac Vučković, R., Uzelac, A. i Vidović, D. (ur.) *Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija, str. 241-247

Esser, A., Dunne, A., Meeusen, T., Quaschnig, S., and Wegge, D. (2019.) *Comprehensive study of building energy renovation activities and the uptake of nearly zero-energy buildings in the EU. European Commission report*. Preuzeto s mrežnog izvora: https://energy.ec.europa.eu/system/files/2019-12/1.final_report_0.pdf

Mišković, D. (2022.) „Formalizirano djelovanje umjetnika i građana“. U: Matanovac Vučković, R., Uzelac, A. i Vidović, D. (ur.) *Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija, str. 225-230.

Stec i ostali (2020.) *Sažetak analize dokumentacije o sagorijevanju 2019/20*. Culture Shock Foundation, K-Zona, City of Women. Preuzeto s izvora: https://burnout-aid.eu/uploads/reports/BURNOUT_DESK_RESEARCH_2019_20_HRV.pdf

Smjernica: 5. Unapređenje policy i zakonodavnog okvira za društveno-kulturne centre	
Utjecaj	Opseg/dubina utjecaja
<i>Dionik: 1. Društveno-kulturni centri i organizacije civilnog društva koje upravljaju prostorima</i>	
<p>Stvaranje poticajnog okruženja utjecalo bi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • blagostanje zaposlenih i uključenih u DKC-ove, • otpornost i smanjenje stresa, • financijsku stabilnost koja bi dovela do: <ul style="list-style-type: none"> ○ dodatnog ulaganja u ljude, program, povezivanje, vidljivost i razvoj novih usluga. <p><u>Ishodišta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 78% ispitanih smatra da bi bolja legislativa pomogla njihovom DKC-u. • Organizacije jako nisko ocjenjuju mogućnosti financiranja u RH (ocjene 1 - 5): <ul style="list-style-type: none"> ○ institucionalno financiranje: 2,2 ○ programsko financiranje: 2,6 ○ dinamika objavljivanja i provedbe poziva: 2,4 ○ dinamika uplate odobrenih sredstava: 2,3 • > 50% zaposleno na određeno vrijeme, 67% organizacija zapošljava isključivo na određeno. • 67% tvrdi da plaća u njihovoj organizaciji nije dostatna za troškove života, odn. osobe koje rade moraju imati dodatne poslove i izvore 	<p><u>Za trenutno stanje: 74 organizacije</u> (15 DKC-ova + 59 OCD-ova koji upravljaju prostorom). 670 osoba uključeno je u upravljanje i rad prostora, od čega je zaposleno 370 osoba.</p> <p><u>Procijenjeni potencijal:</u> S obzirom na potrebe i potencijal, kad bi bile u mogućnosti, postojeće organizacije bi u prosjeku više od 4 puta povećale broj zaposlenih. S prosječnih 5 po organizaciji centru na 21. To bi značilo 1 550 zaposlenih u postojećim centrima. Organizacije daju značaj radu na neodređeno s punim radnim vremenom i dostatnom plaćom što bi se desilo u slučaju dostatnog financiranja. ►</p>

<p>primanja. Organizacije navode visoku razinu stresa zbog neizvjesnosti, potplaćenosti, požrtvornosti, niskog standarda života, manjka kadra i teške komunikacije s JLRS-om.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samo 22% organizacija zadovoljno je svojom komunikacijom s javnošću. 	
<p>Kapacitiranje uključenih u rad DKC-ova dovelo bi do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • boljeg upravljanja, umrežavanja, prikupljanja sredstava, razmjena znanja, taktičkog povezivanja sukladno potrebama. <p><u>Ishodišta:</u></p> <p>Organizacije nisko procjenjuju svoje znanje na područjima koja smjernica predlaže (na skali 1-5):</p> <ul style="list-style-type: none"> • sudioničko upravljanje i uključivanje zajednice: 3,78 • prikupljanje i diverzifikacija sredstava: 3,78 • samo-financiranje DKC-a/organizacije: 2,67 <p>Od drugih tema navode potrebu za: zagovaranje, upravljanje organizacijom/ menadžment, dugoročno financijsko planiranje, EU fondovi i drugi izvori financiranja, financije, projektno apliciranje, (društveno) poduzetništvo, marketing.</p>	<p>Ako uključimo osnivanje novih centara, procijenili smo potencijal od ukupno 550 DKC-ova u RH koji bi zapošljavali 11 550 osoba.</p>

Dionik: 2. Lokalna zajednica

Pristup kulturnim i edukacijskim sadržajima: novim, raznolikijim i redovitijim sadržajima će dovesti do:

- **povećanja zadovoljstva, znanja i društvenih veza.**

Veće sudjelovanje u kreiranju sadržaja će dovesti do:

- **većeg ostvarenja interesa i potencijala, statusa u društvu.**

Ljudi iz lokalne zajednice će kvalitetnije i redovitije biti uključeni u rad centara – od analize potreba preko kreiranja strategija, provedbe aktivnosti do evaluacije. To će dovesti do **adekvatnijeg programa i boljeg utjecaja na stanovnike te veće interakcije i suradnje s drugim organizacijama i pojedincima.**

Ishodišta:

Organizacije kažu da je iskorištenost prostora od 20 do 85%, u prosjeku 50%.

DKC-ovima/organizacijama za opsežnije i kvalitetnije uključivanje zajednice nedostaje:

- ljudi i financije za tu aktivnost;
- prostorni, ljudski i finansijski kapaciteti
- ne mogu se provesti svi željeni programi;
- kapacitiranost zaposlenika, (preopterećenost drugim prioritetima);
- model upravljanja centara, motiviranost zaposlenika za taj posao.

Za trenutno stanje:

Prosječni mjesečni broj posjetitelja po centru je 460 osoba (bez uključenog Doma mladih Split s 6 000 posjetitelja) što je ukupno **preko 40 000 osoba.**

U prosjeku 36% korisnika pripada ranjivim skupinama.

Kroz razne oblike edukacija u prosjeku je u godinu dana prošlo 105 osoba po organizaciji. Radi se o ukupno **7 770 osoba.**

Procijenjeni potencijal:

Organizacije smatraju da bi iskorištenost prostora u slučaju adaptacija mogli podići s prosječnih 50% na prosječnih 88% te da bi povećale broj sudionika edukacija za 3,5 puta.

550 DKC-ova u punom kapacitetu bi imalo **ukupno 352 000 posjetitelja mjesečno i preko 200 000 osoba na edukacijama godišnje.**

Dionik: 3. Lokalni umjetnici, radnici u kulturi i OCD-ovi koji organiziraju program u prostoru

Kvalitetnija infrastruktura za rad i izvedbe, veća produkcijska i organizacijska podrška od strane DKC-ova.

Sudjelovanje u DKC-u kao platformi za zagovaranje.

Financijska sredstva za programe u DKC-ovima.

Za trenutno stanje:

DKC-ovi i OCD-ovi koji upravljaju prostorom imali su u prosjeku 81 korisnika u zadnjih godinu dana što je ukupno **6 000 korisnika** iz ove skupine.

Ispitani navode mlade i neafirmirane umjetnike kao skupinu na koju imaju posebno pozitivan utjecaj.

Procijenjeni potencijal:

550 DKC-ova bi imalo **44 550 korisnika** ove skupine.

U RH je 2019. bilo preko 8 500 udruga s registriranom kulturnom djelatnošću. DKC-ovi kao prostori društvenosti okupljaju i udruge van djelatnosti kulture.

Dionik: 4. Jedinice lokalne i regionalne samouprave

Aktivacija prostornih resursa. Veća aktivacija lokalne zajednice.

Educiranost o sudioničkom upravljanju i socijalnoj inkluziji.

Veći priljev financijskih sredstava u zajednicu.

Sve promjene bi utjecale na kvalitetu života u zajednici i na reputaciju zajednice.

Dio odgovornosti za kulturu bi prešao s JLS na OCD.

Za trenutno stanje:

Oko 60 gradova i općina u kojima djeluju DKC-ovi ili OCD-ovi koji upravljaju prostorom.

Procijenjeni potencijal:

Oko 500 gradova i općina u kojima djeluju DKC-ovi.

Globalni ciljevi održivog razvoja (Sustainable Development Goals - SDGs) na koje će smjernica utjecati: 3. Zdravlje i blagostanje, 4. Kvalitetno obrazovanje, 8. Dostojanstveni rad i ekonomski rast, 10. Smanjenje nejednakosti, 11. Održivi gradovi i zajednice.

Rizici:

- Ekonomska kriza koja može utjecati na iseljavanje stanovništva i smanjenu mogućnost posjeta kulturnim programima ili aktivnog sudjelovanja građana u DKC-ovima;
- Organizacije civilnog društva nemaju dovoljni ljudski kapacitet te lidersku, integracijsku i pregovaračku snagu za održavanje i pokretanje DKC-ova;
- Kompetitivni odnosi DKC-ova/OCD-ova u pridobivanju dostupnih sredstava iz javnih natječaja mogu utjecati na smanjenje suradnje;
- Lokalna samouprava ne sudjeluje dovoljno u procesima uspostave civilno-javnih partnerstava;
- Nesređena vlasnička struktura objekata pogodnih za DKC-ove;
- Partikularni interesi pojedinih dionika bi mogli otežati provedbu zajedničkih strategija i planova.

Savez udruga Klubtura, Ulica Baruna Trenka 11, 10 000 Zagreb
tel: 01/7898-732, mob: 091/2582-567
www.clubture.org